

Wojciech Kossecki

Zydzi wyjeżdżają z Kłajpedy

(Korespondent a własna „ABC”)

Zydzi wyjeżdżają z Kłajpedy. Wyjeżdżają masowo. Związują w szybkie tempie interesy, za bęben sprzedają nieruchomości, których nikt nie chce kupować — zamieniając je na nieruchomości w głębi Litwy. Równocześnie — coraz więcej Litwinów opuszcza Kłajpedę.

Kłajpeda nigdy właściwie nie należała do Litwinów. Nie istniała nigdy żadna więź kulturalna między t. zw. Wielką Litwą a Krajem Kłajpedzkim. Obecnie sami Litwini zaczynają to rozumieć coraz wyraźniej. Wypadki lipcowe, kiedy to miały miejsce liczne akty gwałtu, dokonywane na Litwinach w porcie kłajpedzkim — do zabójstwa włącznie — były tylko przerywką. Obecnie, po zniesieniu w Litwie stanu wojennego, rozwój ich posuwa się w coraz szybszym tempie.

NA PROŚBĘ NIEMIEC

O zniesieniu stanu wojennego sami Litwini w sentymentalnym komunikacie „Przewodztwa Pracy Społecznej” (V. D. V.) pisali: „Odwołaliśmy go (tj. stan wojenny — W. K.) w Kraj Kłajpedzkim na prośbę zachodniego sąsiada”. — A więc otwarcie przyznaje się do wpływu Niemiec na litewską politykę wewnętrzną. Ten komunikat został odwołany — gdyż nie ukazał się w prasie popołudniowej. Natomiast żydowski „Laikas” zamieścił go w numerze 169, z dnia 2 listopada b. r. Skutkiem — p. Izidor Tamoszaitis, dotychczasowy kierownik „Przewodztwa” został w parę dni po wydaniu tego komunikatu usunięty z zajmowanego stanowiska.

GUBERNATOR BEZ WŁADZY

O ile Polacy w Litwie nie odczuwają wcale błogosławieństwa zniesienia stanu wojennego (gdzie ustawy — prasa, o szkolnictwie i o stowarzyszeniach znakomicie zastępują stan wojenny), o tyle w Kraju Kłajpedzkim społeczeństwo nie tylko odczuło pozytywną wartość tego faktu, lecz i — tymczasem — zareagowało — ale w sensie bynajmniej dla Litwinów nie przychylnym. Rola gubernatora Kraju Kłajpedzkiego po zniesieniu stanu wojennego ogranicza się faktycznie do roli obserwatora wypadków, na które nie ma on najmniejszego wpływu; o prawie weta w stosunku do uchwałanych przez Sejmik ustaw można nie mówić nawet, gdyż nie ma on istotnego znaczenia.

RADIO

PONIEDZIAŁEK
6.30 Kiedy ranne. 6.35 Gimnastyka. 6.50 Muzyka. 7.00 Dziennik. 7.15 Muzyka. 7.40 Audycja dla szkół. 8.10 „Uczmy się wierszyków” — audycja dla dzieci młodsz. 11.20 Popularne utwory Beethovena. 11.52 Sygnał czasu. 12.13 Audycja popołudniowa. 13.00 Audycja dla kupców i rzemieślników. 13.30 „Haydn” — audycja muzyczna dla gimnazjów. 15.00 „Listopadowy dzień” — słuchowisko. 15.05 Rozmowa. 15.30 Muzyka. 16.00 Dziennik. 16.30 Wiedza. 16.45 Kronika naukowa. 16.50 Recital fortepianowy. 17.00 O promieniach radu i Roentgena. 17.15 Opowieść o Bachu. 17.30 Audycja dla wsi. 18.30 „Pieśń lwowska w biegu lat dziejowych”. 19.00 Audycja żołnierska. 19.30 Koncert rozrywkowy. 20.35 Audycja informacyjna. 21.00 Namza poczt. 21.10 Recital śpiewaczy. 21.30 Nowości literackie. 22.00 „Dzieje symfonii”. 22.35 Aud. informacyjna. 23.00 Wiadomości z Polski w języku francuskim.

NAJCIEKAWSZE AUDYCE
13.30 „Haydn” — audycja muzyczna. 16.30 Recital fortepianowy Th. Grzybowskiego. 17.00 O promieniach radu i Roentgena — audycja. 17.30 Opowieść o Bachu. 21.00 Przemówienie Min. Poczty i Telegrafów. 21.30 Namza poczt. 21.10 Recital śpiewaczy. 21.30 Nowości literackie. 22.00 „Dzieje symfonii”. 22.35 Aud. informacyjna. 23.00 Wiadomości z Polski w języku francuskim.

WARSZAWA II
14.00 Muzyka obiadowa. 14.50 Koncert popularny. 15.53 Dyriguje Wilhelm Furtwängler. 16.40 Wiedza sportowa. 16.50 Kącik żołnierski. 17.10 Jak pracują tramwaje i autobusy. 17.40 Muzyka taneczna. 18.00 Muzyka. 21.15 O nieskończoności — odczyt. 21.35 Melodie filmowe na instrumentach solowych. 22.00 Muzyka taneczna. 23.00 Fragmenty z baletologii. Wagnera. „Pieśń Nibelungów”.

AUDYCE KRÓTKOFALOWE
24.00 Zapowiedź. 24.05 Śpiewy historyczne. — audycja słowno-muzyczna. 0.45 Dziennik. 0.55 Poradanka. 1.00 Koncert w wyk. zespołu harmonistów. 2.00 „Prasa polska w Ameryce a młodzież”. 2.10 Drobne utwory wielkich kompozytorów.

SKAZANY NA ŚMIERĆ PRZYWÓDCA NIEMCÓW

Niemcy Kłajpedzcy dążą obecnie do uzyskania jak najszerzej autonomii. Innymi słowami — chcą nie tylko czuć się, lecz i faktycznie być panami u siebie i rządzić się w duchu narodo- i socjalistycznym. Dr. Neumann, czołowy bohater procesu kłajpedzkiego z r. 1934/5, którego skazano na śmierć, a potem karę więzienia... bez najdrobniejszego gestu w tym kierunku ze strony skazanego — jest obecnie najpopularniejszą osobistością w Kraju Kłajpedzkim. Został zwolniony z więzienia już po 3 latach pobytu, na mocy aktu łaski Prezydenta Republiki Litewskiej. Po kilkumiesięcznym wstrzymaniu się od działalności politycznej, przed paru miesiącami zakładał on organizację p. n. „Memeldeutscher Kulturverband”, która obecnie liczy już 40.000 członków (na 160.000 mieszkańców Kr. Kłajp.). Wybory do sejmiku kłajpedzkiego, które się odbędą w dniu 11 grudnia r. b. niewątpliwie przyniosą mu zdecydowany sukces, wskutek którego wróda — faktycznie przejdzie w jego ręce. A po tym...

Na takim tle rozwijają się obecnie stosunki litewsko-niemieckie. Litwa chce dobrych stosunków z swoimi sąsiadami — i, jak tego dowodzą wypadki w Kłajpedzie — dąży do tego — zwłaszcza jeżeli chodzi o Niemcy — idąc na wszelkie możliwe ustępstwa — posiadające charakter nie tylko prestiżowy. Niewątpliwie po wyborach grudniowych przywódcą Niemców kłajpedzkich tak zaostrzą się apetyty, że trudno przewidzieć, jak daleko mogą sięgnąć ich żądania. W żadnym jednak wypadku nie pójdą one na rękę Litwie, która od chwili gdy zajęła Kłajpedę, nie potrafiła poprowadzić tam odpowiedniej polityki.

GDZIE SA WINOWAJCY

Teraz, kiedy jest kruczo, — kiedy sprawa Kłajpedy wysunęła się na jedno z czołowych miejsc (jeżeli nie naczelne) w polityce litewskiej — kiedy wypadki doprowadzają, że nie chodzi tam o zwykłą akcję i agitację przedwyborczą, a o coś głębszego — co nie tylko zadecyduje o układzie sił w Kłajpedzie, ale wprost wpłynie na los tego kraju — społeczeństwo litewskie zaczyna się doszukiwać winowajców obecnego sta-

nu rzeczy. Najwięcej oskarżeń pada pod adresem rozmaitych działaczy, przybyłych z Wielkiej Litwy do Kraju Kłajpedzkiego. Zarzuca się im, że wykazali więcej dbałości o swoją własną kieszeń, niż o wzmocnienie żywiołu litewskiego, który w ostatnich czasach skurczył się tak bardzo znacznie, mimo imigracji z W. Litwy. Powodem tego była bezwzględna oparta na stanie wojennym polityka obecnego stronnictwa, lub może raczej grupy, rządzącej Litwą.

O ANEKSIJI NA RAZIE NIE MA MOWY

To też nie dziwnego, że obecnie obok stanowczego „Rrrraus Juden!” — rozlegającego się na ulicach Kłajpedy i obok poragrafu aryjskiego, proklamowanego (na razie tylko) w kłajpedzkim „Sportbundzie” — wyraz „Schanaitis” (z litewskiego „šemaitis” — zmudzin) uchodzi za potajną.

Zagadnienie Kłajpedy niepokoi Litwę w najwyższym stopniu. Styszałem raz wypowiedziane zdanie: „Jeżeli Niemcy zabiorą Kłajpedę — to już będzie koniec”.

Nie mówi się jednak o aneksji. Sami Niemcy kłajpedzcy nie wspominają jeszcze o niej. Przewidwania na temat Kłajpedy nie sięgają poza przypuszczenie, iż ostatecznie Kraj Kłajpedzki stanie się obszarem całkowicie autonomicznym. W każdym bądź razie Niemcy nie wyciągają jeszcze poń ręki. Twierdzą nawet, że Rzesza nie ma w Kłajpedzie żadnych interesów o charakterze strategicznym.

140 pielęgniarek na miliony dzieci Zjazd Stow. Pielęgniarek Zaw. w stolicy

W stolicy otwarto uroczyste XIII Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Pielęgniarek Zawodowych.

Zjazd poprzedzony był kursem fachowym z chirurgii urazowej ze szczególnym uwzględnieniem chirurgii wojennej. W kursie wzięło udział 200 słuchaczek.

Zjazd zainaugurował przewodnicząca Stowarzyszenia Pielęgniarek p. Jadwiga Suffczyńska, zapraszając na przewodniczącego posiedzenia p. dr. Kawińskiego.

Przewodniczący obrad zwrócił uwagę na znaczenie pracy pielęgniarek dla obronności państwa, przypominając, że w czasie wojny 1920 r. było pod opieką pielęgniarek polskich około 700.000 rannych, i chorych żołnierzy.

Bójka dwóch małżeństw zakończyła się krwawo

W niedzielę nad ranem powstała awantura na tle sporu o mieszkanie na terenie baraków „Polus” między Józefem i Marianną Mikami, a Bolesławem i Janiną Bedyńskimi. Bedyński, który wrócił do domu nietrzeźwy, wszczął awanturę z Mikami. W czasie bójki Bedyński chwycił siekiere i uderzył nią w głowę Mikową. Kobieta zbroczona krwią upadła nieprzytomna na podłogę.

Odgłosy bójki zaalarmowały sąsiadów, którzy rozebrali awanturujące

Reforma rolna na ziemiach Śląska Zaolzańskiego

Ogłoszony został w statym Dzienniku Ustaw dekret prezydenta R. P. o rozciągnięciu na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego przepisów o reformie rolnej.

Dekret, prócz wprowadzenia w życie odpowiednich przepisów, daje wojewodzie na okres 8 miesięcy upoważnienie do przejmowania na własność państwa gruntów, które zostały oddane w posiadanie nabywców parcelacyjnych w wykonaniu ustaw czechosłowackich o reformie rolnej. Nie dotyczy to jednak działek o obszarze poniżej 5 ha. W ścieśnieniu przejętych gruntów zwraca

Proces Kucharskiej w styczniu

Śledztwo w głośnej sprawie o zamordowanie znanego architekta warszawskiego, inż. Gerszowskiego, dobiega końca. Osadzona w więzieniu kobiecym „Serbia”, siostra zamordowanego, Julia Kucharska, czyni starania o władzę więzienną, by zezwolono jej na zajęcie się robotkami ręcznymi i na dostarczanie do więzienia książek.

Sensacyjnego procesu o mord — derstwo oczekiwać należy, nie wcześniej, niż w początkach stycznia 1939 r.

W LIDZIE
można zaprenumerować „ABC” u p. Michalskiego przy ul. Suwalskiej 17.

Pracownicy miejscy walczą o 13-tą pensję Nędza wśród samorządowców

Wielki wiec pracowniczy w Warszawie

W sobotę odbył się wiec pracowników samorządowych w Warszawie, zwołany w sprawie wypłaty 13-ej pensji za rok 1938. Obszerny dziedziniec domu nr. 8 przy ul. Miodowej, zapelniony olbrzymie rzesze pracowników samorządowych.

Mówcy podkreślali niezwykle ciężką sytuację materialną pracowników miejskich, którzy ponieśli wiele ofiar, gdy chodziło o uratowanie budżetu państwa i miasta. Obecnie jednak, kiedy zarówno budżet stolicy, jak i budżet Państwa są na ogół zrównoważone i jednocześnie kiedy nadchodząca zima powoduje zwiększe-

Studio
CHMIELNA 7 - N. JAWIAT 23-25
pocz. 539

Wedrowny Naród
REZ. JACQUES FEYDER
FRANÇOISE ROJAY • HANS ALBERS
KAMILLA HORN • IRENE MEYENDORFF
Cena biletów 2 zł. i 1,50 zł.

nie kosztów utrzymania i dodatkowe wydatki, pracownicy żądają wypłaty t. zw. 13-ej pensji, która dawniej przed zastępowaniem redukcji pensji należała do ich poborów.

Calkowitym rozwiązaniem kwestii finansowych pracowników samorządowych, byłoby podwyższenie nie pensji, tymczasem jednak dla załatwienia najbardziej palących potrzeb budżetowych, pracownicy wysuwają pod adresem zarządu miasta żądanie wypłacenia jedno razowej zapomogi w wysokości miesięcznej pensji.

Wszyscy mówcy pokreślili, że pracownicy samorządowi zdecydowali się walczyć o słuszne ich prawa, aż do całkowitego zwycięstwa. Jak wynikało z tonu przemówień, w razie nie załatwienia słusznych ich żądań, pracownicy zdecydowali się przystąpić nawet do strajku.

Na zakończenie uchwalono rezolucję, żądającą jaknajrychlejszego załatwienia sprawy uposażeń pracowników miejskich.

Nie może być zgodne ani z interesem Państwa, ani z interesem Stolicy — stwierdza m. in. rezolucja — by pracownicy żyli w niedostatku graniczącym z nędzą, by brakło im środków na zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb.

Nie może, przez dłuższy okres czasu, kurczenie budżetu domowego pracowników być narzędziem równowagi budżetowej stolicy.

Zebrani sądzą, że tylko niedostateczne poinformowanie o istotnym położeniu pracowników, było powodem odmownego stanowiska, zajętego przez Zarząd Miasta.

Pracownicy miejscy pojmują doskonale konieczność ofiar z interesów osobistych dla interesów nadrzecznych, uważają jednak, iż trudności budżetowe, które mogłyby powstać skutkiem udzielenia zapomogi zimowej, nie są większe od tych, jakie w skali codziennych potrzeb muszą pokonywać pracownicy.

Tajemnica zwłok topielca dotychczas nie wyjaśniona

Powyżej mostu Kł. Poniatowskiego wypłynęły z Wisły zwłoki jakiegoś mężczyzny, lat około 50-ciu, w samej koszuli. Zwłoki musiały przebywać w wodzie dłuższy czas, gdyż były już w częściowym rozkładzie. Przewieziono je do sekcjonarium.

Policeja komisariatu rzecznego wszczęła dochodzenie, zawiadamiając rodziny poszukujące zaginionych osób. Wkrótce okazało się, iż denatem jest 53-letni Jerzy Wojtasiewicz, właściciel domu Krucza 48, oraz kilku majątków ziemskich.

Wojtasiewicz wyszedł z domu, nie zdradzając najmniejszego rozstroju nerwowego, dnia 10 października r. b. i od tej pory wszelki ślad po nim zaginął. W. miał przy sobie zegarek.

Wyniki rokowań gospodarczych polsko-niemieckich

BERLIN, 20. 11. W ramach trwających obecnie we Frankfurcie n. Menem rokowań polsko-niemieckich rozmów gospodarczych obie komisje rządowe zgodnie z postanowieniami polsko-niemieckiego układu gospodarczego ustaliły najpierw wysokość wywozu z polskiego obszaru celnego do Niemiec na następny kwartał.

Biorąc pod uwagę dalej trwający korzystny rozwój obrotów towarowych między polskim obszarem celnym a Niemcami, wywóz do Niemiec utrzymany został w pełnej wysokości planu przewidzianego przez polsko-niemiecki traktat gospodarczy z 1 lipca 1938 r.

Równocześnie ustalono, że postanowienie co do obrotu towarowego i rozrachunkowego, które zawiera wyżej wspomniany traktat oraz należące do niego załączniki, zastosowane będą do obrotów towarowych i rozrachunkowych z przyłączonymi do Pol-

Zawieszenia wykładow

na Politechnice Lwowskiej

LWÓW, 20. 11. W następstwie demonstracji grup młodzieży akademickiej na Politechnice Lwowskiej, rektor Politechniki zawiesił wykłady i ćwiczenia aż do odwołania.

Rokowania w sprawie powiększenia obrotów towarowych, od powiększenia terytorialnego, są w toku.

Gdzie stanie „Panorama Grochowska”

Sprawa miejsca, w którym stanąć ma „Panorama Grochowska”, jeszcze nie jest zdecydowana. Spór między zwolennikami Parku Paderewskiego i terenów Olszyny k. Grochowskiej toczy się nadal, a...czas biegnie.

Ponieważ sprawa ta walczy się od kilku lat, sądzimy, że wreszcie powinna być już definitywnie rozstrzygnięta.